

SAMEN WERKEN AAN DE TOEKOMST

Coalitieakkoord 2022-2026

INHOUD

Aan de slag!	3
Doorwerken aan het Waalwijk van nu en morgen	4
Wonen: versnellen & schaalsprong	6
Binnenstad: stedelijk woonmilieu & transformatie	8
Leefbaarheid: wijkgericht & fijnmazig	10
Sociaal domein: minder drempels & dichterbij	12
Jongeren: onze toekomst	16
Sport & cultuur: saamhorigheid & aantrekkingskracht	20
Duurzaamheid: koersvast	22
Economie: vernieuwing & lokale waarde	24
Mobiliteit: slimmer & sneller	26
Meedoen: participatie & inclusie	28
Democratische vernieuwing	30
Regionale samenwerking	32
Uitvoeringskracht ambtelijke organisatie	34
Financieel overzicht	36
A. Overzicht van alle voorstellen	37
B. Dekking vanuit de algemene reserve	39
C. Dekking vanuit overige middelen	40
D. Voorstellen beleidsreserve	41
Portefeuilleverdeling	42
Ondertekening	45

AAN DE SLAG!

Na de gemeenteraadsverkiezingen van 16 maart 2022 zijn Lokaal Belang, VVD, GroenLinksaf en D66 met elkaar in gesprek gegaan over een nieuw te vormen coalitie. Dit akkoord is het resultaat daarvan. Ook de raad en de samenleving zijn hierbij actief betrokken. De vele ingekomen stukken voor de formatie, de inbreng van inwoners, andere raadsfracties en maatschappelijke partners, het gesprek met onze Waalwijkse jongeren en uiteraard de vier partijprogramma's van de coalitiepartijen vormen de basis van dit akkoord: 'Samen werken aan de toekomst'. Nu is het tijd om aan de slag te gaan!

DOORWERKEN AAN HET WAALWIJK VAN NU EN MORGEN

Waalwijkers zijn harde werkers. Handen uit de mouwen, actie ondernemen. De komende periode staat het organiseren van uitvoeringskracht centraal. De ambities en plannen liggen grotendeels klaar. Bijvoorbeeld voor de energietransitie en de aanleg van de nieuwe, slimme haven. Ook hebben we de ambitie om door preventief werken en een focus op positieve gezondheid, zwaardere zorg op een later moment te voorkomen. Denk ook aan het bouwen van extra woningen om de woningnood aan te pakken of de herontwikkeling van winkelcentrum De Els. Het komt er nu op aan om in de actiestand te komen en ambities te realiseren.

Bij het werken aan onze kernen en stad gaat het ook om de kleine dagelijkse dingen. Bijvoorbeeld goed onderhouden trottoirs, groene sport- en ontmoetingspleinen op loopafstand voor iedereen. Inwoners kijken naar elkaar om en zorgen voor elkaar. Dit vraagt om een bestuur en een organisatie die weten wat er speelt in de buurten en straten. Juist voor de zorg en ondersteuning van onze inwoners moeten we dichtbij zijn, in de haarvaten van de gemeenschap. Onze schaal als middelgrote gemeente maakt het mogelijk om dichtbij en zichtbaar te zijn voor onze inwoners. En tegelijkertijd de grote vragen voor de toekomst op te pakken.

We voelen de verantwoordelijkheid voor een gezond en welvarend Waalwijk op de lange termijn. We kijken verder dan vier jaar vooruit. Dat hoort ook bij bestuurlijk verantwoordelijkheid nemen voor onze gemeenschap. Het verkopen van bedrijfskavels om de winst te investeren in de gemeenschap, is op termijn eindig. Windenergie levert niet alleen een bijdrage aan de transitie naar een schoner milieu, maar vormt ook een nieuw investeringsmodel.

De toekomst gaat ook over onze jongeren. We willen dat meer jongeren na hun studie terugkomen om in Waalwijk te werken of te wonen. Voor ons voorzieningenniveau, onze ondernemers en de leefbaarheid in wijken en kernen. We zetten fors in op het aantrekkelijker maken van Waalwijk voor jongeren, om de zogeheten braindrain tegen te gaan. We komen met een brede aanpak. Cruciaal daarbij zijn voldoende en betaalbare woningen en beter openbaar vervoer. We zien ook dat er steeds vaker een beroep wordt gedaan op de jeugdzorg. Om die trend te keren zetten we in op preventie. We zorgen ervoor dat jeugd en jongeren gezond opgroeien en zich goed kunnen ontwikkelen. We komen hiervoor met een programmatische aanpak.

Zo werken we door aan de ingezette koers. Voor het Waalwijk van nu, maar ook voor een gezond en welvarend Waalwijk van morgen.

**Wij voelen de
verantwoordelijkheid
voor een gezond en
welvarend Waalwijk**

WONEN: VERSNELLEN & SCHAALSPRONG

We gaan door op de ingezette koers om versneld te groeien om ons huidige voorzieningenniveau te behouden en versterken. Daarvoor is het noodzakelijk om versneld te groeien naar circa 55.000 inwoners in 2030. Van de bakker op de hoek en de buurtsuper tot scholen en medische zorg: onze voorzieningen hebben meer inwoners nodig om ze betaalbaar te houden. Het succes van onze bedrijven zorgt voor meer werkgelegenheid. Voldoende hoger opgeleide inwoners zijn nodig om door te kunnen ontwikkelen.

Maar nog te veel Waalwijkers in de stad en kernen lukt het niet om een passende woning te vinden. Deels zijn de stijgende bouwkosten, een tekort aan materialen en bouwvakkers het probleem. Wat wij als lokale overheid kunnen doen om de bouw te versnellen, gaan we doen. We voeren een actiever beleid rond het strategisch aankopen van grond en we zorgen voor voldoende medewerkers in de fysieke keten: van vergunningverleners en projectleiders tot beleidsmedewerkers op het gebied van woning- en stedenbouw.

In de strijd tegen de woningnood is het de uitdaging om snel meer woningen te bouwen. Maar wel duurzaam en kwalitatief. De stedenbouwkundige opzet, groen-blauwe kwaliteit van de openbare ruimte, architectuur en materiaalkeuze bepalen voor een groot deel de aantrekkingskracht om in onze gemeente te willen wonen. Aan deze kwaliteiten willen we geen concessies doen. Wel zien we in flexbouw een manier om snel extra woningen te bouwen. Dat biedt kansen om op korte termijn wat aan de woningnood te doen voor jongeren en spoedzoekers. Dat doen we met enkele kleinschalige projecten in de kernen en stad en op een grote locatie.

Met het ouder worden van onze gemeenschap moeten we inzetten op het bouwen van levensbestendige woningen. Een passende en betaalbare woning voor ouderen betekent soms kleiner wonen. We willen dat dit mogelijk is in de eigen, vertrouwde wijk of juist dicht bij onze voorzieningen. Zo stimuleren we doorstroming op de woningmarkt.

Onze woonambitie, versnellen en groeien, betekent een verbouwing van Waalwijk. We beseffen dat onze straten en buurten er anders uit gaan zien. Projectontwikkelaars zijn verantwoordelijk voor het meenemen en mee laten denken van buurtbewoners. We willen dat er bij nieuwbouwplannen participatieregels en een duidelijke routekaart zijn voor projectontwikkelaars.

Dit gaan we doen:

- Deze periode gaan we minimaal 1.200 extra woningen bouwen voor alle doelgroepen.
- Landgoed Driessen (fase 2) nemen we versneld in ontwikkeling.
- We zorgen dat er voldoende capaciteit in de fysieke keten is om de huidige versnelling in woningbouw voort te zetten.
- Om onze woonambities waar te maken, stellen we structureel geld beschikbaar voor woonbeleid.
- We gaan innovatieve woon(zorg)concepten ontwikkelen zoals (pre-) mantelzorgwoningen. Daarvoor stellen we een woonzorgvisie op.
- We gaan de splitsing van woningen mogelijk maken.
- De verzilvering moet ook ingezet kunnen worden voor schenkingen aan kinderen voor de aankoop van een woning binnen onze gemeente.
- Het continueren van het voorkomen van woningverkoop door Casade.

We willen meer woningen bouwen. In de binnenstad van Waalwijk realiseren we een meer stedelijk woon- en leefmilieu. In Sprang-Capelle en Waspik gaan we de leefbaarheid vergroten door te kijken wat er aan woningbouw en transformatie nodig is. Dat vraagt om precisie-ingrepen die leiden tot verdichting en vergroening, met behoud van het dorpse karakter. Het landelijke en dorpse karakter en de samenhang van onze dorpen is een sterke kracht.

Brabant werkt aan een verstedelijkingsstrategie met leidende principes voor bijvoorbeeld extra woningbouw. Bij de keuze waar gebouwd kan worden, zijn principes als bouwen rondom goede OV-verbindingen en dicht bij werklocaties, meer ruimte voor groen en klimaatadaptatie leidend. Waalwijk zit in de kopgroep van twee stedelijke regio's die op basis van de Brabantse strategie met concrete plannen en aantallen moeten komen. We moeten onze woningbouwplannen in overeenstemming brengen met de Brabantse verstedelijkingsstrategie.

Dit gaan we doen:

- We continueren onze inzet in de stedelijke regio Breda-Tilburg en de stedelijke regio 's-Hertogenbosch.
- We ontwikkelen een stedenbouwkundige visie voor de hele gemeente, zodat transformatiekansen, groen, klimaat en mobiliteit integraal in kaart wordt gebracht.

BINNENSTAD: STEDELIJK WOONMILIEU & TRANSFORMATIE

De transformatie van de binnenstad zit duidelijk in een versnelling: van 'a place to buy' naar 'a place to be'. Winkelen, ontmoeten, wonen en levendigheid door aanwezigheid van (ambachts)bedrijven zijn daarbij de drijvende krachten. Bij bedrijvigheid denken we bijvoorbeeld aan multifunctionele werkplekken, ambachtsbedrijven uit de creatieve sector rondom schoen en leer of kleine werkplaatsen.

Deze functiemix zorgt voor een stedelijk interactiemilieu. Dat betekent dat we heldere keuzes moeten maken bij het verdelen van de schaarse ruimte in de binnenstad. We willen meer woningen bouwen, meer ruimte maken voor groene en sportieve ontmoetingsplekken. Verhogen en verdichten is dan noodzakelijk. Maar ook een andere kijk op mobiliteit.

We maken meer ruimte voor woningen, groen, ontmoetingsplekken en het opvangen van regenwater. Daarvoor gaan we de parkeernormen in de binnenstad verlagen. Wonen in de binnenstad betekent wonen op loopafstand van dagelijkse voorzieningen en in de toekomst een sterk verbeterd openbaar vervoer. Tegelijkertijd maken we de weg vrij voor de komst van deelmobiliteit. Voor (toekomstige) inwoners betekent dit minder autobezit en niet gegarandeerd een parkeerplaats voor de deur.

Dit gaan we doen:

- We ontwikkelen een meer (binnen)stedelijk woon- en leefklimaat door verdichting, verhoging en minder ruimte voor de auto. Met meer ruimte voor groen en elkaar ontmoeten.
- Bij een stedelijke binnenstad vinden we hoogbouw tot 50 meter passend.
- We gaan het Vredesplein vergroenen.
- De A59 vormt een fysieke barrière tussen Noord en Zuid. We komen met voorstellen om die barrière te verzachten en de leefbaarheid aan de woonkant te vergroten. Bijvoorbeeld door onderzoek te doen naar de plaatsing van kwalitatieve geluidsmuren.
- We gaan door met het programma Binnenstad. Het werkbudget gaan we in 2023 en 2024 verhogen. Zo kunnen we, op basis van 50/50 cofinanciering, meer mogelijk maken samen met de Bedrijven Investeringszone Waalwijk Centrum (BIZ).

De verdeling van de schaarse ruimte is een complexe opgave. Er moet ruimte komen voor woningbouw, groen, sportontmoetingsplekken, klimaatadaptatie en nieuwe vormen van mobiliteit en bedrijvigheid. We willen op sommige plekken de functie transformeren en zo meer ruimte maken voor wonen. Bijvoorbeeld bij de Gedempte Haven, locaties langs de Eerste Zeine (inclusief het Slachthuisterrein), het gebied rondom de Mr. van Coothstraat (inclusief het toevoegen van woningen aan winkelcentrum De Els) en de oude brandweerkazerne. En misschien zijn er nog andere transformatielocaties. We noemen dit de verstedelijkingsagenda, die zowel gaat over de stad als over onze kernen. De groen-blauwe kwaliteit willen we mee laten groeien met de verstedelijking.

Dit gaan we doen:

- In het Kropholler-ensemble voegen we een plek toe voor jonge creatieve start-ups in de nijverheid.
- Een van de bewaakte fietsstallingen blijft langer open. Dit moet aansluiten op de openingstijden van de horeca.
- We onderzoeken de mogelijkheid van de verplaatsing van de bibliotheek naar de voormalige jongensschool en de herontwikkeling van de voormalige HEMA-locatie (De Els). In dit onderzoek brengen we de financiële haalbaarheid en bereikbaarheid in kaart.
- We willen geen supermarkten of zogenaamde darkstores op ongeschikte locaties. We actualiseren daarvoor ons beleid.

**Van 'a place to buy'
naar 'a place to be'**

We willen een lokale overheid zijn die dicht bij de inwoners staat, weet wat er speelt en tot diep in de haarvaten van de gemeenschap zit. De lijn van het sociaal domein, fijnmazig en dichtbij, trekken we door naar het ontwerp en beheer van de openbare ruimte. De eigen straat en buurt bepalen voor een groot deel de kwaliteit van leven van onze inwoners.

Elkaar ontmoeten en leren kennen is belangrijk voor een fijne leefomgeving en gemeenschapsgevoel. In de oudere buurten en kernen is dat traditioneel sterk aanwezig. Voor grootschalige nieuwe wijken zoals Landgoed Driessen moet een gemeenschapsgevoel nog ontstaan. Daarom maken we daar extra ruimte voor een multifunctioneel ontmoetingsplein, centraal in de wijk. In de dorpsharten van Sprang-Capelle en Waspik verbeteren we de ontmoetingsplekken.

We willen groene speel- en ontmoetingsplaatsen in de wijken realiseren voor iedereen. We nemen de ambitie uit het speelruimteplan over en we koppelen daar budget aan. Voor het Hoefsvengebied ontwikkelen we een totale visie, inclusief de aanleg van een openbaar stadsstrand. In deze raadsperiode komen we met een concreet voorstel voor dit gebied.

De Westelijke Langstraat is een bijzonder en waardevol landschap met veel natuur en cultuurhistorie. Een landschap dat Waalwijk en de Langstraat identiteit geeft. We gaan de komende jaren door met het ontwikkelen van nieuwe natuur en we zorgen ervoor dat de bestaande natuur behouden blijft. Hiervoor worden onder andere landbouwpercelen omgevormd naar natuur. Ook versterken we de cultuurhistorie, recreatiemogelijkheden en landbouw in het gebied.

Dit gaan we doen:

- **We realiseren een multifunctioneel ontmoetingsplein in Landgoed Driessen.**
- **We trekken structureel geld uit voor extra onderhoud van straten, trottoirs, groen en (speel)pleinen. Daarbij hebben we extra aandacht voor biodiversiteit.**

Een veilige leefomgeving is belangrijk. Waalwijk heeft altijd stevig ingezet op het bestrijden van overlast, criminaliteit en ondermijning. De huidige aanpak zetten we door. Dat geldt ook voor het Damocles-beleid en het gebruik van de wet Bibob in de strijd tegen ondermijning.

Belangrijke ergernissen van inwoners zijn zwerfafval op straat, hondenpoep, vandalisme en hard rijden. We willen hier snel en flexibel op inspelen door te handhaven. Tegelijkertijd willen we het makkelijker maken voor onze inwoners om de eigen leefomgeving schoon, heel en veilig te houden.

Dit gaan we doen:

- **We komen met een offensief tegen hondenpoep, zwerfafval en te hard rijden in de woonwijken.**
- **We starten een pilot waarbij inwoners 1 tot 2 keer per jaar hun grof huisvuil gratis kunnen wegbrengen.**
- **Voor 2023 tot en met 2025 trekken we jaarlijks extra geld uit voor de flexibele inhuur van extra boa-capaciteit.**
- **We maken gebruik van mobiel cameratoezicht op plekken waar veel overlast of verkeersovertredingen plaatsvinden. Zo kunnen we gericht en snel inspelen op meldingen van inwoners.**

**Elkaar ontmoeten en
leren kennen is belangrijk**

De decentralisatie van de jeugdzorg, de Wmo en de Participatiewet naar gemeenten kwam met een visie: lokaal maatwerk, fijnmazig en dichtbij. Daardoor worden problemen eerder gesignaleerd en vroegtijdig aangepakt, zodat ze niet verergeren. Dat is goed voor het welzijn van onze inwoners en beter betaalbaar voor de gemeenschap.

We hebben veel ervaring opgedaan en geleerd de afgelopen jaren. We hebben alle zeilen bij moeten zetten om de groeiende en steeds complexere hulp en zorg voor onze inwoners überhaupt beschikbaar te houden. Dat kan niet langer zo. We gaan nu echt de stap maken van (financieel) pleisters plakken achteraf, naar preventie en hulp vooraf. We focussen op positieve gezondheid: veerkracht. Niet meer de nadruk leggen op beperkingen, maar op het vermogen van de inwoner om met uitdagingen om te gaan. We willen niet alleen de nadruk leggen op het individu, maar op zijn of haar plek in de samenleving.

Op korte termijn willen we de wachtlijsten terugbrengen. Alleen maar meer capaciteit toevoegen helpt niet. We vragen iedereen in onze gemeenschap mee te denken en samen te werken om dit probleem op te lossen. Dit kan alleen maar door het aanbod vanuit de toegang (WijZ) te versoberen en scherpere keuzes te maken.

Om de basis op orde te brengen verlengen we een aantal budgetten, zoals de capaciteit bij de toegang tot zorg en ondersteuning (WijZ) en de inzet op maatschappelijke ondersteuning. Dat maakt dat inwoners mee kunnen doen in onze gemeenschap. Wel bouwen we deze budgetten langzaam af, omdat we resultaat verwachten van onze extra inzet op preventie en samenredzaamheid.

Dit gaan we doen:

- **Vanaf 2023 gaat de gemeente dagbesteding organiseren voor beschermd wonen.**
- **We blijven structureel geld vrijmaken voor beschermd wonen. Dit wordt op termijn gedecentraliseerd van regio naar gemeente. De doelgroep lichtverstandelijke beperking (LVB) gaan we zelf doen.**

De afgelopen tijd hebben we gepioneerd met interventies, om zwaardere zorg en kosten te voorkomen. We hebben geleerd dat sommige dingen onvoldoende werken, maar andere juist heel goed. We blijven reflecteren op onze eigen aanpak en zoeken naar betere manieren om de basis op orde te krijgen en verder te normaliseren. We stellen voor om dat wat werkt, voort te zetten en/of te intensiveren.

De kost gaat voor de baat uit. Dat geldt zeker ook voor het sociaal domein. Om zwaardere zorg te voorkomen moet je er vroegtijdig bij zijn. Om overschrijding van budgetten in de toekomst te voorkomen, moet je eerst investeren. Dat is wat we gaan doen.

Voor eenvoudige zorg- en hulpvragen gaan we niet langer indiceren. We willen dat (kwetsbare) inwoners en ouderen makkelijk binnen kunnen lopen in een inloop- en herstelvoorziening. Een eerste gesprek en contact kan soms genoeg zijn om een vraag op te lossen. Dat gaat de drempel voor inwoners verlagen, de snelheid verhogen en de lokale toegang van WijZ ontlasten.

We starten op korte termijn met een eerste inloop-herstelvoorziening in de oude brandweerkazerne. We zien dit als een tijdelijke pilot. Gaandeweg leren we wat werkt, of (en welke) inwoners de weg naar deze voorziening weten te vinden en wat het effect is op de toegang bij WijZ. We vragen het college om op basis van deze ervaring te komen met een goed onderbouwde strategie om herstel- en inloopvoorzieningen te realiseren voor kwetsbare inwoners en ouderen in onze kernen en stad.

We kiezen deze periode voor de stap naar preventie, indicatievrij en dichtbij. Dit vraagt om een goede samenwerking met onze maatschappelijke partners, dichtbij de inwoners. Daarom stellen we een nieuwe koers voor het sociaal domein op.

Dit gaan we doen:

- **We stellen geld beschikbaar voor de pilot indicatievrije herstelvoorzieningen en het vervolg.**
- **We reserveren een transformatiebudget voor een verschuiving van curatief naar preventief en indicatievrij werken én voor het realiseren van inloopvoorzieningen voor ouderen.**
- **We intensiveren de samenwerking met partners en creëren daardoor meer duidelijkheid in rollen en verantwoordelijkheden.**

De zorg voor onze inwoners is een grote verantwoordelijkheid. Iedereen gunt elkaar een goede gezondheid en hulp als dat nodig is. Bij die verantwoordelijkheid hoort ook het eerlijke verhaal: niet alle problemen zijn op te lossen. Soms moeten we daar in ons eigen sociale netwerk mee leren leven en als gemeenschap mee leren samenleven. De lokale overheid kan niet alles oplossen. De maakbaarheidsgedachte dat elk gezondheidsprobleem op te lossen is, klopt niet. Wel kunnen we daar met elkaar, van ouders tot gemeenschap, mee leren omgaan: samenredzaamheid.

Dit gaan we doen:

- **Waar mogelijk passen we verordeningen en beleidsregels aan, waardoor we minder indiceren en meer vragen verleggen naar het (uitgebreid) voorliggend veld. Ook doen we een beroep op samenredzaamheid.**

Om onze visie, lokaal maatwerk en goede aansluiting op de toegang via WijZ te organiseren, kijken we kritisch naar de inkoop van zorg en ondersteuning. Deze moet naadloos aansluiten op onze visie en nieuwe koers in het sociaal domein en op onze lokale toegang. Daarnaast is het van belang dat onze gemeenteraad, de democratische legitimatie, niet teveel op afstand komt te staan. Daarom kopen we de Wmo nu in voor één jaar. We onderzoeken ook wat er nodig is om de jeugdzorg goed aan te laten sluiten op de Waalwijkse koers in het sociaal domein: van beleid, toegang en uitvoering, tot budget, organisatie en capaciteit. Hiervoor trekken we extra geld uit.

**De focus ligt op
positieve gezondheid
en samenredzaamheid**

In Waalwijk zien we twee maatschappelijke uitdagingen. Een deel van onze jongeren en hun omgeving hebben ondersteuning nodig. Via een programma pakken we dit integraal op. De tweede uitdaging gaat over het beter behouden of het terughalen (voor werk en/of wonen) van jongeren om de braindrain te stoppen. De huidige inzet gaan we vergroten.

Programma Jeugd

We willen dat alle kinderen in Waalwijk gezond, veilig en prettig kunnen opgroeien. Wij willen onze jeugd faciliteren bij de ontwikkeling naar de volwassene van morgen. Door te investeren in de jeugd en hun ouders, investeren wij in de toekomst van Waalwijk.

Waalwijk heeft een grote groep jongeren (1 op de 5 inwoners is onder de 19 jaar), waarbij ruim 15% gebruik maakt van jeugdzorg. Daarnaast zijn we een vergrijzende gemeente, met een gemiddelde leeftijd van 43 jaar. We hebben op termijn de huidige jongeren hard nodig om onze zorg en welvaart in stand te houden.

De stap naar preventie is ingezet maar vraagt om meer uitvoeringskracht, meer integrale benadering en stevige sturing. Dat geldt zowel binnen de gemeentelijke organisatie als met bestaande en nieuwe partijen. Het is belangrijk om nu te investeren in onze jeugd. Tot op heden hebben we dat via de verschillende beleidsvelden gedaan, maar we missen een integrale aanpak.

Daarom kiezen we nu voor een programmatische aanpak Jeugd. Inclusief aansturing en werkbudget, zoals de bestaande programma's Binnenstad en Duurzaamheid. Doel van het programma is dat elke jongere in Waalwijk opgroeit tot een gezonde en zelfstandige volwassene. De doelgroep zijn alle kinderen (en ouders/verzorgers) in de leeftijd van -9 maanden tot circa 23 jaar. Aandachtsgebieden zijn: opvoeding, onderwijs, gezondheid en (jeugd)zorg, werken, wonen en vrijetijdsbesteding.

Een belangrijke rol bij deze aanpak heeft het jongerenwerk. Dat moet meer in de wijken en buurten zichtbaar zijn (vindplaatsgericht werken) en gericht zijn op de doelgroep kwetsbare jeugd. Ook moet het jongerenwerk flexibel in kunnen spelen op maatschappelijke ontwikkelingen en in goede samenwerking met andere partners in onze gemeente worden uitgevoerd.

Dit gaan we doen:

- **De eerste 1000 levensdagen zijn cruciaal voor een goede start. De gezondheid voor, tijdens en na de geboorte blijkt een belangrijke voorspeller van zowel fysieke als mentale problemen op latere leeftijd. We investeren jaarlijks in 'de kansrijke start' en maken een eenmalig werkbudget vrij voor 2 jaar.**
- **We gaan door met Voor- en Vroegschoolse Educatie en Waalwijk Taalrijk.**
- **We zien dat de praktijkondersteuner Jeugd GGZ bij huisartsen preventief werkt en geïndiceerde zorg vermindert. Daarom breiden we het aantal uren structureel uit.**
- **In 2023 en 2024 stellen we een programmamanager Jeugd aan, inclusief een werkbudget. Na 1,5 jaar, voor de Kadernota 2025, evalueren we de voortgang van het programma.**
- **We maken structureel ruimte voor een beleidsadviseur voor het uitvoeren van het Jeugdkader.**

De braindrain

Jongeren zijn de toekomst van Waalwijk. We zien met pijn in het hart dat jongeren en jongvolwassenen, die voor studie onze gemeente verlaten, niet in dezelfde aantallen terugkomen. Het maakt dat de leeftijdsopbouw van onze gemeenschap uit balans raakt. Dat is niet goed voor de leefbaarheid in onze buurten, kernen en stad én voor de draagkracht om voorzieningen te behouden. Het stelt ons voor de vraag en urgente opgave: wat hebben jongeren nodig om hier te blijven of na hun studie terug te komen voor werk of als inwoner? Want dat beïnvloedt de toekomst van onze bedrijven, het economisch vestigingsklimaat en daarmee onze toekomstige welvaart.

Het is moeilijk, maar niet helemaal onmogelijk, om te concurreren met de aantrekkingskracht van grote Brabantse steden. Jongeren hebben hun sociale netwerken, familie en vrienden en het verenigingsleven nog in Waalwijk. Daarnaast zijn er ontzettend veel interessante werkplekken bij onze bedrijven. En we werken aan een aantrekkelijker Waalwijk waar het goed leven is: een bruisend centrum met evenementen, goede voorzieningen, betere OV-bereikbaarheid, een stedelijk woon- en leefmilieu en karakteristieke dorpen en wijken.

De genomen acties om iets te doen aan de braindrain zijn positief, maar te kleinschalig om de gewenste impact te hebben. We zien dit onderwerp als één van onze speerpunten in deze periode. Onze gemeente moet een aantrekkelijke plek zijn om te blijven, of na studie elders, terug te komen. Dat vraagt om een brede aanpak. Van betere zorg, onderwijs en openbaar vervoer tot woningbouw. En van het stimuleren van ondernemerschap tot werken aan een bruisende binnenstad.

De vraag hoe we een aantrekkelijke plek kunnen zijn voor deze jongeren, gaan we niet beantwoorden zonder de jeugd en jongeren daar actief bij te betrekken. Initiatieven voor evenementen en activiteiten gaan we extra faciliteren. We intensiveren en verbreden het project Stop de Braindrain. Alle Waalwijkse jongeren die in de laatste fase van hun middelbare school zitten, moeten kennismaken met het lokale bedrijfsleven. Tijdens hun studie aan het mbo, hbo of universiteit blijven we ze volgen en we houden contact. Zodra ze een stageplaats zoeken of een bedrijf voor een project, doen we een aanbod op maat uit Waalwijk. Om dit goed te kunnen doen, is samenwerking met ons lokale bedrijfsleven en de regionale onderwijsinstellingen een voorwaarde. Gezien het profiel van onze bedrijven zijn vooral techniek en technologie belangrijke studierichtingen. Rond het afstuderen gaan wij jongeren actief informeren over het werk- en woonaanbod in Waalwijk.

Dit gaan we doen:

- We gaan onze Waalwijkse jongeren sociaal en economisch binden, door ze onder bepaalde voorwaarden voorrang te geven op de lijst van woningzoekenden (zowel huur als koop).
- We zetten in op een breder (MBO) leeraanbod dat aansluit bij de kwalitatieve capaciteitsvraag vanuit ons lokale bedrijfsleven dat qua omvang een gerichte leerlijn in onze gemeente rechtvaardigt.
- Voor 2023 tot en met 2025 trekken we extra geld uit voor het intensiveren van het project Stop de Braindrain.

**We willen dat alle kinderen
in Waalwijk gezond, veilig
en prettig opgroeien**

Sport en cultuur hebben een intrinsieke waarde. Ze zijn belangrijk. Het geeft het verleden van onze gemeenschap door in het heden. Het geeft houvast in een tijd dat er voor onze inwoners veel verandert op het gebied van energie, klimaat, economie, sociale veedeling en verstedelijking.

Daarnaast zorgen sport en cultuur voor ontmoetingen. Het sportveld is één van de plekken waar Waalwijkers van verschillende achtergronden elkaar ontmoeten. En sporten is simpelweg gezond.

Dit gaan we doen:

- **We trekken geld uit voor een nieuwe sporthal in Waspik, met in de omgeving mogelijkheden voor verschillende beach-sporten.**
- **We gaan het zwembad en de sporthal Zidewinde in Sprang-Capelle verduurzamen.**
- **We zorgen dat openbare sportvoorzieningen in goede staat zijn, door bijvoorbeeld de renovatie van het Cruiff Court en onderhoud aan 'de kooi' in Zanddonk.**

Wat voor sporten geldt, geldt ook voor cultuur. Een aantrekkelijke, culturele gemeente trekt bezoekers en jongeren aan. Waalwijk kent prachtige evenementen. Waalwijk bruist en de energie die de afgelopen jaren is losgekomen, willen we versterken.

GO Waalwijk is het digitale platform voor alle activiteiten op het gebied van sport, cultuur, bewegen en gezondheid in onze gemeente. Een aantal evenementen en culturele activiteiten organiseren we zelf, maar de meeste worden georganiseerd vanuit de samenleving. De gemeente faciliteert en ondersteunt daarbij. Die ondersteunende en helpende rol willen we versterken.

We zetten de inhoudelijke koers voort op vastgestelde beleidsplannen zoals de Cultuurnota 2021-2024, Nota Sport en Bewegen 2020-2024 en het Projectplan Inzet Buurtsport- en Cultuurcoach. Dat betekent bijvoorbeeld dat we talentontwikkeling door Méér Muziek in de Klas, Kunstbende en Cruiff Court 6 vs 6 voetbaltoernooi blijven ondersteunen.

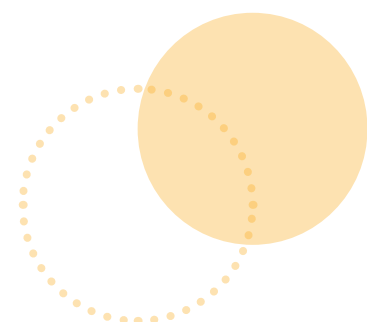
Dit gaan we doen:

- **We stellen structureel geld beschikbaar om de uitvoering van de Cultuurnota 2021-2024 te continueren.**
- **We stellen een garantiefonds in voor de garantstelling van grotere evenementen. Daardoor blijft het huidige budget beschikbaar voor 'onze eigen' kleine en middelgrote evenementen.**
- **We zien graag grote landelijke evenementen naar Waalwijk komen. We vragen het college om concrete voorstellen aan de gemeenteraad voor te leggen.**

Vrijwilligers zijn het cement van onze samenleving. Vrijwilliger zijn geeft mensen de kans om mee te doen en mee te blijven doen. De coronapandemie heeft er helaas voor gezorgd dat veel vrijwilligers zijn gestopt en andere bezigheden hebben opgepakt. Bij sommige verenigingen en evenementen is de vraag heel concreet: kunnen activiteiten en evenementen nog wel doorgaan, door het gebrek aan vrijwilligers? Daarom is tijdelijk een extra inspanning nodig om een aantrekkelijk vrijwilligersklimaat te creëren, met ruimte en waardering voor het werk dat vrijwilligers doen.

Dit gaan we doen:

- **We zetten jaarlijks onze vrijwilligers extra in het zonnetje bij de jaarlijkse uitreiking van de Waalwijk Inspiratieprijs.**
- **We ondersteunen wervingsinspanningen van verenigingen en stichtingen, door de vrijwilligersverzekering en het opleidingsaanbod extra onder de aandacht te brengen. Ook stimuleren we om vrijwilliger te worden door het inzichtelijker maken van vraag en aanbod.**

We blijven gemotiveerd om gezondere en schonere lucht, water en landschap te creëren. Dat kunnen wij doorgeven aan toekomstige Waalwijkers. Door onze gezamenlijke inzet zien we het draagvlak in de gemeenschap toenemen. Er ontstaan meer initiatieven en nog meer concrete resultaten worden geboekt.

Het klimaat verandert. Steeds vaker krijgen we te maken met de gevolgen. Bijvoorbeeld in de vorm van hevige regenval of juist periodes van veel droogte. Het aantal en de verscheidenheid van inheemse soorten planten, vogels, insecten en andere dieren neemt af. De kwaliteit van ons landschap verschaalt. Om onze gezondheid en welvaart ook voor toekomstige generaties te behouden, is het nodig om de belasting van het milieu en de afhankelijkheid van fossiele energie en schaarse grondstoffen te verminderen. We moeten streven naar een klimaatbestendig en water-robust landschap. Dat zijn ook belangrijke elementen van de verstedelijkingsstrategie van Brabant.

Deze koers houden we vast. We gaan door met onze ambitie om in 2043 als gemeente klimaatneutraal te zijn. We gaan door met onze duurzaamheidsambities, zoals vastgelegd in de Visie Duurzaam Waalwijk, de Transitievisie Warmte, de Groene Agenda en het Integraal Waterplan (klimaatadaptatie).

Niet iedereen is in staat om de woning te verduurzamen. Juist inwoners die extra gebaat zijn bij de energiebesparing die verduurzaming kan opleveren, lukt het niet altijd om de woning te verduurzamen. Tegelijkertijd zien we nu door prijsstijgingen dat sommige inwoners moeite hebben om de energierekening te betalen. Voor hen dreigt energiearmoede. Relatief kleine aanpassingen zoals tochtstrips en radiatorfolie kunnen helpen bij het verminderen van de energierekening. We gaan deze huishoudens daarbij ondersteunen via de vrijwillige energiecoaches.

Dit gaan we doen:

- Naast het online energieloket komt er ook een fysiek energieloket.
- We streven naar het behalen van de landelijke afvalnormen. De uitkomsten van de pilot Afval geven richting aan de te maken keuzes.
- We breiden de capaciteit projectleider Duurzaamheid structureel uit met 1 fte.
- Het werkbudget van het programma Duurzaamheid verdubbelen we in 2024 en 2025 voor meer uitvoeringskracht.
- We breiden de capaciteit projectleider Verduurzaming gemeentelijk vastgoed uit met 1 fte. Ook maken we incidenteel middelen vrij voor de verduurzaming van het vastgoed. De ambitie is om 55 kernpanden te verduurzamen.
- We stellen geld beschikbaar als cofinanciering bij het provinciaal project Grote Oogst: de verduurzaming van het bedrijventerrein Haven.
- De kosten van de capaciteit voor grootschalige energieopwekking en projectleiders (o.a. blauwe en groene omgeving) nemen we mee in de anterieure overeenkomst met ontwikkelaars.
- We kijken wat Waalwijk kan doen om aan te sluiten bij de Nationale Bossenstrategie.

We zijn een ondernemende gemeente met ambitie op het gebied van duurzaamheid. Als we kans zien om opgaven te combineren, doen we dat. Dat geldt ook voor grootschalige energie-opwek en energieopslag. Dat is onmisbaar voor het halen van onze energiedoelstellingen. Maar het is ook een kans om een andere opgave aan te pakken. De structurele begrotingspositie van de gemeente beperkt namelijk de investeringsmogelijkheden in de gemeenschap. Daarom zijn we in Waalwijk gewend om gebruik te maken van eenmalige inkomsten door de verkoop van bedrijfskavels. Maar dat investeringsmodel is op termijn eindig.

Het is onze verantwoordelijkheid om te werken aan het Waalwijk van de toekomst. We zien in windenergie en andere manieren van grootschalige energie-opwek mogelijkheden om structurele inkomsten te genereren, die we kunnen investeren in andere projecten binnen de gemeente. We weten dat we in deze periode nog niet kunnen rekenen op de inkomsten. Wel nemen we alle stappen die nodig zijn om het daarna wel te kunnen. Een sterk staaltje vooruitdenken, of op zijn Waalwijks: vooruit doen. Windenergie als het nieuwe investeringsmodel voor Waalwijk.

Dit gaan we doen:

- Als gemeente nemen we het initiatief om zelf windmolens te exploiteren op Haven 8 Oost. Het oprichten van een lokaal ontwikkelbedrijf is daarbij een optie.
- We onderzoeken en benutten de mogelijkheden om te participeren in de ontwikkeling van grootschalige energie-opwek aan de westkant van bedrijventerrein Haven.
- We gaan zelfstandig uitvoering geven aan onze lokale opgave in de REKS (Regionale Energie- en Klimaatstrategie), gebaseerd op onze lokaal vastgestelde ambities.

ECONOMIE: VERNIEUWING & LOKALE WAARDE

We mogen trots zijn op het ondernemerschap in Waalwijk. Op bijna geen andere plek in Brabant vind je per duizend inwoners zoveel bedrijven, arbeidsplaatsen en zzp'ers. Het zegt veel over onze identiteit van hard werken en als het tegen zit: nieuwe wegen inslaan.

Deze enorme economische prestatie komt niet uit de lucht vallen. We hebben altijd al slim gebruik gemaakt van onze geografische positie op het handelsknooppunt van Rotterdam naar het Ruhrgebied en van de Randstad naar de Vlaamse Ruit. Er loopt een directe lijn van het agrarisch ontginnen van het slagenlandschap, via de schoen- en leerindustrie, naar de huidige slimme maakindustrie en logistiek.

Het economisch succes van Waalwijk zorgt voor veel welzijn en welvaart voor onze inwoners. En veel werk, voor mensen uit heel Brabant. We zijn een belangrijke motor voor de Brabantse en landelijke economie. Onze geografische ligging, kennis en 'handen uit de mouwen'-mentaliteit vormen de basis van dit succes.

Waalwijk is door de regio en provincie aangewezen als belangrijke locatie voor logistieke bedrijven. We pakken stevig door met de ontwikkeling van Haven 8. Niet alleen voor grote ruimtevragers zoals logistieke bedrijven, maar ook voor succesvolle Waalwijkse bedrijven die willen groeien. Voor deze uitbreiding is het noodzakelijk dat het GOL (Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat) doorgaat en dat een vergunning voor de Noordelijke Randweg wordt verleend.

De manier waarop we bedrijventerrein aanleggen is anders dan vroeger. We leggen de lat hoog met aandacht voor landschappelijke groene inpassing, duurzaamheid en klimaat. En we kijken waar we kunnen pionieren door meervoudig ruimtegebruik mogelijk te maken. Bijvoorbeeld logistiek in de hoogte of groene moestuinen of sportvelden op bedrijfsdaken. Op die manier kan Haven 8 niet alleen een aangename plek worden voor ondernemers en werknemers, maar ook een plek waar Waalwijkers graag komen.

Wij willen dit realiseren door voor dit gebied een actieve grondpolitiek te voeren. Zo kunnen we een maximaal maatschappelijk rendement realiseren. Nog in 2022 brengen we een ruimtelijk plan in procedure, rekening houdend met de actuele regionale afspraken voor bedrijventerreinen en afhankelijk van voldoende stikstofruimte. Onder dit ruimtelijk plan valt ook de bestemming van Haven 8 Oost afronding.

Dit gaan we doen:

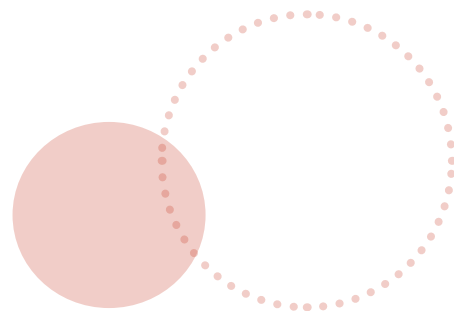
- We realiseren de nieuwe slimme en duurzame haven.
- We realiseren het GOL (Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat).
- We realiseren Haven 8 Oost afronding.
- We gaan het bedrijventerrein Waspik uitbreiden.
- We trekken incidenteel geld uit voor de continuering van de functie senior beleidsmedewerker Economie.

De succesformule van Waalwijk is nog wel even houdbaar. Maar wie iets verder vooruitkijkt ziet de contouren van een nieuwe economie. Een economie die niet alleen gebaseerd is op geografische ligging en veel ruimtegebruik, maar ook op kennis, technologie en verduurzaming. We kunnen niet meer automatisch terugvallen op de routine van vandaag.

Daarom willen we van Waalwijk de plek voor start-ups maken, de R&D-afdelingen van bedrijven verbinden met deze startende bedrijven en meer ruimte bieden aan het mkb, met een duidelijke binding en meerwaarde voor onze gemeenschap.

Dit gaan we doen:

- We stimuleren duurzaam en circulair ondernemerschap door een nieuwe visie te ontwikkelen voor de transformatie naar een andersoortige bedrijvigheid.

MOBILITEIT: SLIMMER & SNELLER

Tussen en binnen de kernen en de stad moet lopen en fietsen de norm worden. Het zijn gezonde manieren van mobiliteit die geen lucht vervuilen en weinig ruimte vragen. Die ruimte kunnen we gebruiken voor meer groen, woningen en klimaatadaptatie. Deze transitie is ingezet, maar we gaan fors versnellen. Daarvoor zijn veilige, aantrekkelijke en logische loop- en fietsverbindingen nodig. Bij het ontwerp van nieuwe, of de herinrichting van bestaande straten, staat het belang van wandelaars en fietsers voorop. Daarna komen pas de automobilisten.

Dit gaan we doen:

- We nemen mobiliteitsmaatregelen gericht op betere loop- en fietsroutes en verkeersveiligheid. We optimaliseren de fietsverbindingen tussen noord en zuid.
- Met de uitbreiding van Landgoed Driessen is een extra ontsluitingsweg nodig. We kijken tevens naar de mogelijkheid om een centrale mobiliteitshub aan te leggen voor vormen van deelmobiliteit.

We stimuleren de transitie van mobiliteitsbezit naar deelmobiliteit. Technologie maakt het delen van bijvoorbeeld e-steps of auto's makkelijker. Waalwijk heeft een goede reputatie opgebouwd als plek voor het pionieren met slimme mobiliteitsoplossingen.

Dit gaan we doen:

- We willen zoveel mogelijk gebruik maken van provinciale en andere programma's om meer laadpalen te installeren.
- We zetten in op slimme mobiliteit. Bijvoorbeeld slimme verkeerslichten, Mobility as a Service (MaaS) en andere duurzame deelconcepten.
- In onze parkeervisie nemen we parkeervoorzieningen op voor deelmobiliteit.
- We continueren het slimme mobiliteitsprogramma Smart Move Waalwijk.

Gedeelde mobiliteit kan ook collectief plaatsvinden, met het openbaar vervoer. Waalwijk is goed verbonden voor pakketjes en producten. Maar als het om het openbaar vervoer (OV) voor mensen gaat, zijn de verbindingen slecht. Er is een forse kwaliteitsslag nodig om goed OV te realiseren voor inwoners en bezoekers aan Waalwijk. En voor de tienduizenden werknemers.

In de verstedelijkingsstrategie van Brabant wordt deze noodzaak herkend. De kwaliteitsslag is nodig aan kant van de vervoerders. Hoeveel bussen rijden er en hoe snel zijn ze in Waalwijk? Maar ook op de plek van aankomst is veel te winnen. Kom je op een aantrekkelijke plek aan in Waalwijk? Is dat een plek die onderdeel is van het stedelijk leef- en woonmilieu van de binnenstad?

Dit gaan we doen:

- We blijven lobbyen bij de provincie voor een Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV) van Waalwijk naar Oosterhout/Breda, Tilburg en 's-Hertogenbosch.
- We gaan onderzoeken wat de beste plek van het busstation in Waalwijk is, de huidige locatie of op de Taxandria-zone. Daarbij onderzoeken we ook wat er nodig is om de plek van aankomst een aantrekkelijke plek te laten zijn.

**Tussen en binnen de kernen en de stad
moet lopen en fietsen de norm worden**

MEEDOEN: PARTICIPATIE & INCLUSIE

Waalwijkers zijn ondernemende mensen. Inwoners willen zelf richting geven en verantwoordelijkheid nemen voor hun directe leefomgeving. Soms door letterlijk aan de tekentafel te zitten. Het steeds vroeger betrekken van inwoners is goed voor het draagvlak en de betrokkenheid bij onze kernen en stad.

We zijn niet bang om te pionieren met participatie en democratische vernieuwing. Bij pionieren hoort ook fouten maken en daarvan leren. Die handschoenen pakken we op.

Dit gaan we doen:

- **We trekken geld uit om een impuls te geven aan burgerparticipatie. Voorbeelden zijn de website 'meedoen', het inwonerspanel, het uitdaagrecht en interne trainingen.**
- **In deze periode starten we met een burgerbegroting. We voeren dit traject twee keer uit.**

Waalwijk kent inwoners met allerlei achtergronden, culturen, nationaliteiten, seksuele geaardheid, zichtbare of onzichtbare handicaps en verschillende levenswijzen. Iedereen telt mee en kan meedoen. We staan voor een inclusieve gemeenschap. Voor discriminatie is in onze gemeenschap geen plaats. Teveel vrouwen, meisjes en mensen uit de LHBTI+ gemeenschap worden geïntimideerd. Zij worden bijvoorbeeld uitgescholden, krijgen agressieve seksueel expliciete opmerkingen te horen of worden achtervolgd.

We beseffen dat niet iedereen zomaar mee kan doen. Het is onze gemeenschappelijke verantwoordelijkheid om drempels weg te nemen. We doen dit door actief onze partners in Waalwijk en onszelf bewust te maken van fysieke, financiële en sociale drempels die sommige inwoners ervaren. En door te kijken hoe we deze weg kunnen nemen.

Dit gaan we doen:

- **We starten we een publiekscampagne om duidelijk te maken dat straatintimidatie en andere vormen van discriminatie onacceptabel zijn.**
- **We stellen structureel geld beschikbaar voor de integratie van arbeidsmigranten.**
- **We staan stil bij het feit dat het in 2023 150 jaar geleden is dat er een einde kwam aan de slavernij, bijvoorbeeld tijdens Keti Koti (1 juli 2023).**
- **In 2023 en 2024 zetten we het programma 'Inclusieve en toegankelijke gemeente' voort. Dit betreft capaciteit voor een kwartiermaker en een activiteitenbudget.**

Onze geschiedenis en identiteit is onlosmakelijk verbonden met de Langstraat, het karakteristieke slagenlandschap op een knooppunt van wegen en water. De kern Waalwijk bestaat in 2022 100 jaar en Sprang-Capelle bestaat volgend jaar 100 jaar, dat verdient aandacht.

Waalwijkers zijn
ondernemende mensen
en willen meedoen

Een pionierende gemeente is niet bang om te experimenteren met democratische vernieuwing. In onze ogen is daar ruimte voor, naast de rol van de gemeenteraad als volksvertegenwoordiging. De lokale democratie is en blijft ons fundament.

We stimuleren jeugd- en jongerenparticipatie. We zetten kinderambassadeurs (tot 15 jaar) en jongerenambassadeurs (vanaf 15 jaar) in. Door ze actief te betrekken binden we ze ook meer aan de gemeente. Daarnaast willen we duidelijkheid bieden over de participatieverordening (meedoen.waalkijk.nl). Door digitale participatie te ondersteunen, verlagen we de drempel om plaats- en tijdsafhankelijk mee te denken.

Dit gaan we doen:

- We optimaliseren en maken meer gebruik van het inwonerspanel.
- We geven uitvoering aan de nieuwe Wet open overheid (Woo).
- We starten een duale werkgroep (raad en ambtelijk) om de democratie te blijven vernieuwen en optimaliseren.
- We maken de communicatiemedewerker bij de griffie structureel beschikbaar.

**De lokale democratie
is en blijft ons fundament**

Als het gaat om samenwerking zien we twee bewegingen. Aan de ene kant is er opschaling door gemeentelijke herindelingen en meer regionale samenwerking. Aan de andere kant zijn er juist meer lokale taken en verantwoordelijkheden.

Waalwijk neemt een pro-actieve positie in bij regionale samenwerkingen. Omdat we zelf scherp hebben wat onze belangen en ambities zijn, kunnen we die goed inbrengen bij diverse tafels, zoals:

- **M50: Landelijk netwerk voor middelgrote gemeenten (30.000-80.000 inwoners). Waalwijk is vice-voorzitter.**
- **M7: De 7 middelgrote gemeenten in Noord-Brabant.**
- **Stedelijke regio's: Waalwijk is actief in twee stedelijke regio's (Breda-Tilburg en 's-Hertogenbosch), in regio Hart van Brabant en de (sub)regio Langstraat.**

Voor ons is samenwerken geen doel op zich, maar een middel om de belangen en ambities van onze inwoners, organisaties en bedrijven te verwezenlijken.

We willen voor onze inwoners en andere partijen de eerste overheid zijn, zeker als beleid soms diep ingrijpt in het dagelijks leven van onze gemeenschap. Dat is het principe van de gemeente als eerste overheid.

We doen dat ook met het oog op de positie van de Waalwijkse gemeenteraad. Daar ligt immers de democratische legitimatie. De regio is daarvoor geen vervanging.

Daar waar samenwerking een aantoonbare meerwaarde heeft voor onze gemeenschap, doen we dat met volle overtuiging. In eerste instantie in de Langstraat. Dat is de subregio waarbinnen de inwoners in het dagelijks leven het meest bewegen. We delen een verleden en identiteit samen. De afgelopen jaren is er tussen de gemeenten in de Langstraat prettig samengewerkt, met mooie resultaten.

Dit gaan we doen:

- **We zijn de eerste overheid voor onze inwoners. In de gemeenteraad vinden we legitimatie voor bestuurlijke keuzes.**
- **We werken samen als dat in het belang is van onze inwoners, organisaties en bedrijven.**
- **We versterken de samenwerking in de Langstraat, maar schakelen op andere schaalniveaus wanneer dat nodig is voor het behalen van onze ambities en doelen.**
- **We blijven de raad vooraf een agenda met toelichting en eventuele collegestandpunten sturen voor de vergaderingen van de regio Hart van Brabant.**

**Waalwijk neemt een
pro-actieve positie in
bij regionale samenwerkingen**

De komende periode staat het organiseren van uitvoeringskracht centraal. De ambities en plannen liggen grotendeels klaar. We beseffen dat we meer van de ambtelijke organisatie vragen: nieuwe taken, zoals de invoering van de Omgevingswet en nieuwe ambities. En we vragen ook soms wat anders. Meer publiek-private samenwerking, het binnenhalen van (co-)financiering bij provincie, Rijk en in Brussel. We zoeken de verbinding met onderwijsinstellingen, hebben inbreng op strategische overlegtafels en willen onderwerpen meer integraal verbinden.

Het alleen maar toevoegen van medewerkers is geen garantie voor meer uitvoeringskracht. Op bepaalde plekken is er meer capaciteit nodig, bijvoorbeeld bij vergunningverlening en bouwtoezicht. Op andere plekken kan er met minder capaciteit worden volstaan. Soms is een kwaliteitsslag of een nieuwe manier van werken nodig, zoals digitaal en datagedreven werken. In deze tijd van krapte op de arbeidsmarkt is dat een forse uitdaging. Het betekent in ieder geval het koesteren van het aanwezige talent. En het versterken van de arbeidsmarktpositie van de gemeente als werkgever, bij het aantrekken van nieuwe medewerkers.

Dit gaan we doen:

- We vragen het directieteam om onze ambities te vertalen naar langere termijn visie op de benodigde capaciteit en bijbehorende kennis en kunde.
- We stellen een jaarbudget beschikbaar voor de jaren 2023 tot en met 2025, waarmee het directieteam de opgaven uit dit akkoord kan organiseren: flexibiliseren van capaciteit, het maken van een kwaliteitsslag en het behoud van talent.
- We zijn terughoudend met externe inhuur, maar beseffen dat de huidige arbeidsmarkt en tijdelijke budgetten dat soms noodzakelijk maken.

**Het organiseren
van uitvoeringskracht
staat centraal**

In dit coalitieprogramma staan een aantal voorstellen met structurele en incidentele impulsen. Deze worden betrokken bij de integrale afweging bij de kaderstelling en bij de Program-mabegroting voor het jaar 2023.

Met de late kabinetsformatie komen de effecten van het nieuwe kabinetsbeleid pas in de meicirculaire van 2022. Het regeerakkoord laat in de eerste jaren een groei zien van het gemeentefonds, een bevroering van de opschalingskorting en de invoering van de herverdeling van het gemeentefonds. Het regeerakkoord geeft echter een zeer onzeker en in de ogen van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten onacceptabel beeld voor 2026. De minister heeft erkend dat gemeenten op basis van het regeerakkoord onvoldoende in staat zijn een reële begroting op te stellen. In juni komt de minister met een contourennota die meer perspectief moet bieden voor de meerjarenbegrotingen van gemeenten. We hebben er vertrouwen in dat deze contourennota voldoende perspectief geeft om bij de integrale afweging de structurele impulsen te borgen.

De coalitie heeft bovenop de structureel beschikbare ruimte van € 1,1 zoals aangegeven in het ambtelijk overdrachtsdocument een structurele ruimte van ruim € 0,5 miljoen toegevoegd. We vinden het, gelet op de positieve signalen van het kabinet, verantwoord om deze ruimte in te zetten voor de ambities van Waalwijk. Mocht dit onverhoopt niet zo zijn, dan vragen wij het college een ombuigingsoperatie door te voeren. Het uitgangspunt is uiteraard een structureel sluitende meerjarenbegroting.

Financiële overzichten

Hierna volgen de volgende overzichten:

- A. Overzicht van alle voorstellen
- B. Dekking vanuit de algemene reserve
- C. Dekking vanuit overige middelen
- D. Voorstellen beleidsreserve

A. OVERZICHT VAN ALLE VOORSTELLEN

Deel 1

<i>bedragen x € 1.000</i>	2023	2024	2025	2026
Bestuur				
5e wethouder	158	158	158	158
Wonen: versnellen & schaalsprong				
Ambities fysiek domein: extra inzet versnelling woningbouw	650	650		
Woonbeleid, inzet flexwonen, versnellen woningbouw, focus op jongeren	50	50		
Continueren inzet stedelijke regio's SRBT en SRsH	60			
Stedebouwkundige visie opstellen voor heel Waalwijk	100			
Binnenstad: stedelijk woonmilieu & transformatie				
Werkbudget binnenstad verhogen	75	75		
Leefbaarheid: wijkgericht & fijnmazig				
Extra onderhoud wegen & trottoirs	75	75	75	75
Multifunctioneel plein in Landgoed Driessen en renovatie Cruyff Court		250		
Flexibele inzet BOA's	60	60	60	
Mobiel cameratoezicht op plekken overlast en verkeersovertredingen	25	25		
Sociaal domein: minder drempels & dichterbij				
Voldoende en flexibele capaciteit lokale toegang WIJZ		315	215	
Maatschappelijke ondersteuning continueren	130	680	680	500
Beschermd wonen / in regionaal verband	144	144	144	144
3 indicatievrije herstelvoorzieningen met ervaringsdeskundigen	400			
Transformatiebudget voor duurzame verschuiving van curatief naar preventief	500			
Onderzoek benodigde jeugdzorg in Waalwijk	50			
Jeugd				
Jeugd: programmamanager en werkbudget	300	300		
Beleidsadviseur uitvoeren jeugdkader	90	90	90	90
Extra jeugd GGZ praktijkondersteuners bij huisartsen	35	35	35	35
Kansrijke start jeugd: werkbudget + structureel "Nu niet zwanger"	90	90	15	15
Voortzetten project Brainrain naar Kennis & Talent Programma	100	100	100	

Deel 2

<i>bedragen x € 1.000</i>	2023	2024	2025	2026
Sport & Cultuur: saamhorigheid & aantrekkingskracht				
Hogere investering sporthal Waspik (€ 1.325.000)		60	60	60
Beachsportfaciliteiten in Waspik (€ 250.000)		28	28	28
Continueren cultuurnota	80	80	80	80
Garantstelling voor grotere evenementen (evenementenbudget)	100			
Duurzaamheid: koers vast				
Co-financiering Provinciaal programma "De Grote Oogst"	250			
Projectleider duurzaamheid	80	80	80	80
Werkbudget programma duurzaamheid verhogen	75	75		
Verduurzaming vastgoed	85	100	115	130
Economie: de Pioniers-gedachte				
Senior beleidsmedewerker economie	100	100		
Mobiliteit: Slimmer & sneller				
Diverse projecten mobiliteit	500			
Meedoen: Participatie & inclusie				
Middelen Burgerbegroting			500	500
Projectkosten burgerbegroting		150	150	
Impuls burgerparticipatie structureel	100	100	100	100
Kwartiermaker inclusieve en toegankelijke gemeente	55	55		
Integratie arbeidsmigranten	50	50	50	50
Democratische vernieuwing:				
Continuering / uitbreiding communicatie Griffie	87	87	87	87
Uitvoeringskracht ambtelijke organisatie				
Terugdraaien ombuiging bouwtoezicht	50	50	50	50
Extra capaciteit bij vergunningen	220	220	220	220
Omgevingswet voorbereiding en vervolgfase	1.200			
Datagedreven werken	180	180	180	180
Transformatiebudget (frictiebudget) personeel	150	150	150	
Totaal voorstellen	6.454	4.662	3.422	2.582
Dekking uit onttrekking algemene reserve:	-3.769	-2.380	-1.175	-500
Overige dekkingsmiddelen:	-1.400	-372	-272	-272
T.I.v. meerjaren begroting:	1.285	1.910	1.975	1.810

B. DEKKING VANUIT DE ALGEMENE RESERVE

<i>bedragen x € 1.000</i>	2023	2024	2025	2026
Dekking vanuit onttrekkingen uit algemene reserve:				
Beleidsreserve:				
Zie apart overzicht D. Beleidsreserve (hierna)	1.919	1.480	1.175	500
Nieuwe bestemmingsreserve versnelling woningbouw:				
Ambities fysiek domein: extra inzet versnelling woningbouw	650	650		
Toevoeging aan bestemmingsreserve sociaal domein:				
3 indicatievrije herstelvoorzieningen met ervaringsdeskundigen	400			
Transformatiebudget voor duurzame verschuiving van curatief naar preventief	500			
Onderzoek benodigde jeugdzorg in Waalwijk	50			
Toevoeging aan reserve duurzaamheid:				
Co-financiering Provinciaal programma "De Grote Oogst"	250			
Geblokkeerde reserve:				
Multifunctioneel plein in Landgoed Driessen en renovatie Cruyff Court		250		
Dekking uit algemene reserve:	3.769	2.380	1.175	500
Totaal uit algemene reserve:				7.824

C. DEKKING VANUIT OVERIGE MIDDELEN

<i>bedragen x € 1.000</i>	2023	2024	2025	2026
Overige dekkingsvoorstellen:				
<i>Inschatting rijksmiddelen:</i>				
Beschermd wonen / in regionaal verband		144	144	144
Omgevingswet voorbereiding en vervolgfase	1.200			
<i>Hogere OZB niet-woningen:</i>				
Integratie arbeidsmigranten	50	50	50	50
<i>Opbrengst verhuur beachvolleybal-velden:</i>				
Beachsportfaciliteiten in Waspik		28	28	28
<i>Toerekenen voor 2 jaar aan Haven 8:</i>				
Senior beleidsmedewerker economie	100	100		
<i>Herschikking bestaande middelen:</i>				
Impuls burgerparticipatie structureel	50	50	50	50
Dekking uit overige middelen	1.400	372	272	272

D. VOORSTELLEN BELEIDSRESERVE

<i>bedragen x € 1.000</i>	2023	2024	2025	2026
Beleidsreserve				
Woonbeleid, inzet flexwonen, versnellen woningbouw, focus op jongeren	50	50		
Continuëren inzet stedelijke regio's SRBT en SRsH	60			
Werkbudget binnenstad verhogen	75	75		
Stedenbouwkundige visie opstellen voor heel Waalwijk	100			
Flexibele inzet BOA's	60	60	60	
Mobiel cameratoezicht op plekken overlast en verkeersovertredingen	25	25		
Voldoende en flexibele capaciteit lokale toegang WIJZ		315	215	
Beschermd wonen / in regionaal verband	144			
Jeugd: programmamanager en werkbudget	300	300		
Kansrijke start jeugd: werkbudget	75	75		
Voortzetten project Braindrain naar Kennis & Talent Programma	100	100	100	
Garantstelling voor grotere evenementen (evenementenbudget)	100			
Werkbudget programma duurzaamheid verhogen	75	75		
Diverse projecten mobiliteit	500			
Middelen Burgerbegroting			500	500
Projectkosten burgerbegroting		150	150	
Budget burgerparticipatie	50	50		
Kwartiermaker inclusieve en toegankelijke gemeente	55	55		
Transformatiebudget (frictiebudget) personeel	150	150	150	
Totaal beleidsreserve	1.919	1.480	1.175	500

BURGEMEESTER (SACHA AUSEMS)

- Algemeen bestuur
Publiekszaken, communicatie, representatie, personeel, organisatie en strategie.
- Openbare orde & veiligheid
- Democratische vernieuwing
- Regionale samenwerking

WETHOUDER LOKAAL BELANG (JOHN VAN DEN HOVEN)

Transformatie Binnenstad

- 1e locoburgemeester
- Wijkwethouder Binnenstad
- Financiën
- Programma Binnenstad
- Vrije tijd
Sport, cultuur, evenementen, recreatie, toerisme en citymarketing.
- Openbare werken

WETHOUDER VVD (RONALD BAKKER)

Realisatie Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat en Haven 8 Oost Afronding

- 2e locoburgemeester
- Wijkwethouder Zuid
- Economische Zaken
Relatiebeheer, Midpoint, ontwikkeling industrieterreinen, Haven 8 Oost Afronding, Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL), Smart Port, havens en huisvesting arbeidsmigranten (short-stay).
- Werk & inkomen
Baanbrekers en participatiewet.
- Sociale, fysieke en informatieveiligheid
- Informatiesamenleving
Datagedreven werken, Smart City, automatisering, digitalisering, gemeentelijke dienstverlening en deregulering.

WETHOUDER GROENLINKSAF (DILEK ODABASI)

Transformatie Sociaal Domein

- 3e locoburgemeester
- Wijkwethouder Waspijk
- Programma Jeugd, Jeugdbeleid en stop the braindrain
- Sociaal domein (coördinerend wethouder)
Team WijZ, jeugdzorg, WMO en armoedebeleid.
- Gezondheidszorg
- Onderwijs en kinderopvang

WETHOUDER D66 (SHEILA SCHUIJFFEL)

Duurzaamheidsopgave, participatie en inclusie

- 4e locoburgemeester
- Wijkwethouder Noord
- Programma Duurzaamheid
Klimaat, energie, warmte en circulariteit.
- Milieu, natuur & landschap
Grondstoffenbeleid, afvalbeheer/uitvoering, groenbeleid, landbouw, water (beleid en beheersing), Westelijke Langstraat en dierenwelzijn.
- Inclusieve samenleving
Leefbaarheid, coördinatie wijkgericht werken, inwonersparticipatie, burgerbegroting, WIJ-dienstencentra, integratie nieuwe Waalwijkers en opvang statushouders.
- Gemeentelijk vastgoed (beheer/onderhoud/verduurzaming)

WETHOUDER LOKAAL BELANG (AD DE JONG)

Woningbouwopgave en invoering Omgevingswet

- 5e locoburgemeester
- Wijkwethouder Sprang-Capelle
- Fysieke domein
Wonen, bouwen, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing.
- Mobiliteit
Verkeer, vervoer en parkeren (beleid en uitvoering).
- Omgevingswet
Vergunningverlening en regionale omgevingsdienst.
- Grondbedrijf
- Monumenten en archeologie

ONDERTEKENING:

Lokaal Belang

Timon Klerx:

John van den Hoven:

Niels van der Pluijm:

VVD

Ilona Klerks:

Ronald Bakker:

GroenLinksaf

Dilek Odabasi:

Frank den Braven:

D66

Sheila Schuijffel:

Tommie Mertens: